

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 176/2011-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. júna 2011 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť M. N., Maďarská republika, občana Českej republiky, zastúpeného advokátkou JUDr. T. P., Ž, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/234/08 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. N. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/234/08 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/234/08 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných priet'ahov.

3. M. N. **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume 900 € (slovom deväťsto eur), ktoré **j e** Okresný súd Bratislava II **p o v i n n ý** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava II **j e p o v i n n ý** uhradiť M. N. trovy konania v sume 318,14 € (slovom tristoosemnásť eur a štrnásť centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. T. P., Ž.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 176/2011 z 19. apríla 2011 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť M. N. (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/234/08.

Okresný súd sa k veci vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 14. júna 2011, z ktorého okrem iného vyplýva:

„Po oboznámení sa s obsahom s'ťažnosti, ako aj obsahom predmetného spisu navrhujem, aby ústavný súd rozhodol, že právo s'ťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivý proces v konaní porušené nebolo a nepriznal s'ťažovateľovi ním žiadané finančné

zadosťučinenie. V danom prípade síce nejde o skutkovo zložitú vec, termín pojednávania nemohol byť nariadený z dôvodu, že súd musel rozhodovať o procesných návrhoch navrhnutých samotným sťažovateľom (16. 11. 2009, 28. 01. 2010, 17. 07. 2010, 30. 11. 2010, 15. 12. 2010, 09. 05. 2011) Uvedené úkony súdu vyplývajú z pripojenej chronológie ako aj zo samotného spisu, ktorý je pripojený. Z vyššie uvedeného vyplýva, že sa vo veci konalo plynulé a nedošlo k subjektívnym prietiahom zo strany sudcu. Postup súdu, ktorý vykonával úkony bol plynulý a bez subjektívnych prietahov.“

Súčasťou vyjadrenia bola chronológia procesných úkonov účastníkov, z ktorej vyplýva, že 22. októbra 2008 vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku, 11. novembra 2008 odporcu na vyjadrenie k žalobnému návrhu, 27. novembra 2008 vyzval Správu katastru Bratislava na predloženie kúpnopredajnej zmluvy a 20. januára 2009 právnu zástupkyňu navrhovateľa na predloženie listín.

Dňa 10. februára 2009 bol okresnému súdu doručený návrh na pripustenie zmeny petitu žaloby a 25. februára 2009 vyzval právnu zástupkyňu na predloženie geometrického plánu, kópie katastrálnej mapy, znaleckého posudku a doplnenie petitu návrhu.

Dňa 31. marca 2009 bolo okresnému súdu doručené oznámenie o vstupe vedľajšieho účastníka na strane žalovaného do konania.

Dňa 30. júla 2009 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie právnej zástupkyne navrhovateľa k zaslaným dokladom a návrhu na vstup vedľajšieho účastníka.

Dňa 7. septembra 2009 bola okresnému súdu doručená žiadosť právnej zástupkyne navrhovateľa o určenie termínu pojednávania.

Dňa 28. októbra 2009 bol podaný návrh právnej zástupkyne sťažovateľa na pripustenie zmeny petitu a na vylúčenie veci o návrhu na nahradenie vôle na samostatné konanie.

Dňa 16. novembra 2009 a 28. januára 2010 okresný súd pripustil zmenu petitu návrhu.

Dňa 15. marca 2010 okresný súd vyzval sťažovateľa na doplatenie súdneho poplatku pod následkom zastavenia konania.

Dňa 16. apríla 2010 bol podaný návrh právnej zástupkyne navrhovateľa na prerušenie konania a 3. mája 2010 na pripustenie zmeny petitu žaloby a 4. mája 2010 na priznanie oslobodenia sťažovateľa od súdneho poplatku.

Dňa 13. júla 2010 okresný súd nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov, proti ktorému podala právna zástupkyňa sťažovateľa odvolanie 4. augusta 2010.

Dňa 30. augusta 2010 bolo Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) doručené vyjadrenie odporcu k odvolaniu navrhovateľa a 15. novembra 2010 bol doručený návrh na čiastočné späťvzatie žaloby a návrh na zastavenie konania.

Dňa 30. novembra 2010 krajský súd odvolacie konanie zastavil. Dňa 10. decembra 2010 bol spis doručený okresnému súdu a 15. decembra 2010 okresný súd konanie o návrhu sťažovateľa v časti o nahradenie vyhlásenia vôle na uzatvorenie zmluvy zastavil.

Dňa 21. marca 2011 bol okresnému súdu doručený opakovaný návrh právnej zástupkyne navrhovateľa na pripustenie zmeny, o ktorom okresný súd rozhodol 9. mája 2011 tak, že pripustil zmenu návrhu.

Rovnaké skutočnosti zistil aj ústavný súd z obsahu spisu, ktorý mu bol predložený 14. júna 2011.

K stanovisku okresného súdu sa vyjadrila právna zástupkyňa sťažovateľa podaním z 21. júna 2011. V ňom sa okrem iného uvádza:

„Primárne sťažovateľ upriamuje pozornosť na fakt, že k dnešnému dňu v jeho veci nebol nariadený termín pojednávania napriek tomu, že odporca má aj vedomosť o ústavnej sťažnosti, ku ktorej sa na základe výzvy z 05. 05. 2011 a 07. 06. 2011 vyjadril prostredníctvom podpredsedníčky poverenej zastupovaním predsedu súdu. K dnešnému dňu nebol nariadený termín pojednávania ani po uplynutí 34 mesiacov a 14 dní po podaní žaloby.

Sťažovateľovi nie je zrejmé z akého dôvodu odporca za procesné úkony považuje napr. študovanie spisu v informačnej kancelárii, predloženie spisu vyššiemu súdnemu úradníkovi a podobne. Procesné podania sťažovateľa sú reakciou tak na výzvu konajúceho súdu ako i na úkony účastníka konania na strane žalovaných. Vyslovenie súhlasu so zmenou petitu žaloby je jednoduchým a rutinným procesným úkonom súdu, ktorý nemôže byť príčinou nenariadenia pojednávania po dobu viac ako 34 mesiacov. Sťažovateľ už zo zúfalstva nad stavom veci, keď vzhľadom na jeho vek a zlý zdravotný stav reálne hrozí, že sa nedočká žiadneho úžitku z predmetu svojho vlastníctva a v záujme urýchlenia konania zobral aj čiastočne späť žalobu v časti, ktorá sa môže javiť ako skutkovo zložitá (nahradenie prejavu vôle). Reakciou na tento procesný úkon žalobcu bola nadbytočná výzva na úpravu petitu v časti určovacej žaloby, keď v tejto časti už súd pripustil zmenu petitu pred niekoľkými rokmi. Odporca nereaguje na žiadosť sťažovateľa o nariadenie pojednávania a rozhodnutie vo veci, nereaguje na sťažnosť na prieťahy v konaní a zjavne ani na ústavnú sťažnosť a ponecháva sťažovateľa v stave právnej neistoty.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov“.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 813/00), pričom „k naplneniu práva na súdnu ochranu v rozhodovaní o veci samej dochádza zásadne právoplatným rozhodnutím...“ (IV. ÚS 68/02).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu prejednáwanej veci.

Pri uplatnení týchto kritérií však ústavný súd súčasne berie do úvahy, že ich aplikácia je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že súd bol celkovo nečinný a neuskutočnil vo veci žiadne úkony (napr. m. m. II. ÚS 4/03, II. ÚS 177/03, IV. ÚS 82/04 a IV. ÚS 246/05). Ako zo sťažnosti, tak aj z vyžiadaného súdneho spisu vyplynulo, že v ňom ide práve o takýto prípad, keďže okresný súd vo veci samej neurobil žiaden relevantný úkon, ktorý by smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa, v období od

8. októbra 2008, keď podal na okresnom súde „žalobu o určenie vlastníctva a nahradenie prejavy vôle“, až do podania sťažnosti na ústavnom súde 22. marca 2011.

V tomto období urobil len jednoduché úkony, a to viackrát pripustil zmenu petitu návrhu, vyzýval na zaplatenie súdneho poplatku, na preukázanie osobných, majetkových a zárobkových pomerov a predloženie listín zo správy katastra. Tieto úkony síce naznačujú, že okresný súd nebol úplne nečinný, ako to tvrdil sťažovateľ vo svojej sťažnosti, ale ústavný súd nemohol akceptovať vyjadrenie okresného súdu k sťažnosti, pretože počas takmer trojročného obdobia do dňa predloženia spisu ústavnému súdu nevykonal žiadny relevantný dôkazný prostriedok a neurčil ani jedno pojednávanie, na ktorom by vykonal dokazovanie. Teda okresný súd nedokázal organizovať svoj procesný postup tak, aby čo najskôr odstránil stav právnej neistoty účastníkov a pripravil vec na rozhodnutie.

Je síce pravdou, že svoj podiel na predĺžení konania mal aj sťažovateľ, pretože jeho právna zástupkyňa viackrát žiadala pripustiť zmenu petitu návrhu, taktiež svoju žalobu v časti vzala späť, pričom došlo aj k zastaveniu konania, ale ústavný súd nemohol prehliadnuť to, že v tomto prípade sa spravodlivosť vykonávala a vykonáva s oneskorením. Konanie na jednom stupni trvá bez vykonania dokazovania a rozhodnutia vo veci samej už takmer 3 roky, čo je ústavne neakceptovateľné.

S poukazom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 10 C/234/08 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona

o ústavnom súde okresnému súdu, aby v označenej veci sťažovateľa konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ prostredníctvom právnej zástupkyne vo svojej sťažnosti žiadal priznať finančné zadosťučinenie v sume 5 000 €, ktoré odôvodnil tým, že má už 74 rokov a trpí viacerými závažnými ochoreniami a ako účastník konania je príliš dlho vystavený neistote.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie finančného zadosťučinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistený stav konania na okresnom súde v právnej veci sťažovateľa vedenej pod sp. zn. 10 C/234/08 ústavný súd považoval priznanie sumy 900 € za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. T. P., ktorá si ich uplatnila v sume 314,18 €.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania zistil, že uplatnená náhrada trov konania za dva úkony právnej služby urobené v roku 2011 a režijný paušál je totožná so sumou vypočítanou ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, preto mu ju priznal v sume 314,18 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júna 2011